

ДО 165-І РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

ция, посвященная памяти Ю. С. Червоного, а также проводятся украинско-немецкие правовые семинары ДААД. Преподавателями кафедры подготовлено около двадцати учебников, учебных пособий и научно-практических комментариев. Результаты научных исследований нашли свое отражение в более чем 100 научных публикациях.

Department of civil procedure of the National university "Odessa law academy" carries out scientifically-research work after a complex having a special purpose theme: the "Civil procedure in the light of judicial reform in Ukraine", within the limits of that every teacher of department conducts the own scientific activity, sent to development of science of civil judicial law, perfection of legislation and legal practice, and also introduction of the newest scientific developments in an educational process. On the base of department of civil procedure organized and the Internation-

al scientific conference sanctified to memory of J. Chervony is annually conducted, and also the Ukrainian-German legal seminars of DAAD are conducted. The teachers of department are prepare about twenty textbooks of train aid and research and practice comments. The results of scientific researches found the reflection in more than 100 scientific publications.

Література

1. Мінченко Р. М. Теоретико-правові проблеми організації та функціонування державної влади в умовах модернізації механізму української державності: монографія / Р. М. Мінченко; Ін-т законодавства Верховної Ради України. — О.: Фенікс, 2008. — 320 с.
2. Ясинок М. М. Особливості окремого провадження в цивільному процесуальному праві України (теоретико-правовий аспект): монографія / М. М. Ясинок; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — О., 2011. — 380 с.

УДК 346.11-346.512

О. Подцерковний,

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України,
завідувач кафедри господарського права

КАФЕДРА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

Створення у 2008 році кафедри господарського права і процесу в стінах Одеської національної юридичної академії (нині — Національний університет «Одеська юридична академія») було важливою подією не тільки для розвитку одеської школи права, але і в цілому правової науки України, особливо її господарсько-правового крила. Адже вперше на рівні провідного центру юридичної науки і освіти Півдня України була втілена в життя ідея інституційного структурування науки та освіти у сфері господарського права та процесу. На чолі кафедри було поставлено докто-

ра юридичних наук, професора Олега Петровича Подцерковного, автора понад 160 наукових робіт з господарського права і процесу, члена науково-консультативних рад при Верховному Суді України та при Вищому господарському суді України, якого згодом у 2010 році було обрано членом-кореспондентом Національної академії правових наук, а у 2012 році — включено у рекомендаційний список арбітрів Міжнародного комерційного суду при ТПП України.

Утворення кафедри — своєчасна реакція на відчутні зрушення у галузі господарського права і процесу, вклю-

(проф. О. П. Подцерковний), посередницької діяльності у сфері господарювання (доцент М. Ю. Картузов), грошових зобов'язань господарського характеру (проф. О. П. Подцерковний), планування господарської діяльності (доцент І. П. Поповська), правової роботи у сфері господарювання (проф. О. П. Подцерковний та доцент В. В. Добровольська) тощо. До речі, остання розробка дозволила кафедрі внести пропозиції, які були підтримані керівництвом НУ «ОЮА», щодо запровадження курсу для магістрів права «Правова робота у господарському комплексі», розрахованого на набуття студентами знань про організацію роботи юридичних служб підприємств.

У 2011 році кафедра представила підручник «Господарське процесуальне право» за ред. О. П. Подцерковного та М. Ю. Картузова [4], робота над яким ускладнилась тривалими дискусіями із приводу ухвалення судово-правової реформи. Позитивні рецензії щодо підручника надійшли від академіків І. Г. Побірченка, Д. М. Притики, професора В. В. Долежана та інших відомих фахівців. Своєрідною візиткою підручника, крім традиційних положень щодо курсу господарського процесу, стали такі нові розділи у його системі, як історія торговельної та господарської юрисдикції (проф. О. П. Подцерковний), запобіжні заходи (доц. М. Ю. Картузов), засоби господарсько-процесуального примусу та відповідальності (ас. Г. М. Пенчева) тощо. У підручнику реалізована ідея широкого використання прикладів із практики господарських судів, що відрізняє цей підручник з-поміж інших.

Кафедра здійснює розробку провідних тем наукових економіко-правових досліджень, що дозволяють позиціонувати науковий внесок одеських господарників у системі інших галузевих досліджень.

Першим кроком на цьому шляху виступили роботи з тем, які були повністю не досліджуваними в науці господарського та господарського процесуального права. Йдеться про розроблення механізмів господарсько-правового забезпечення програмного регулювання

господарської діяльності, дисертаційне дослідження щодо якого захищене викладачем — нині доцентом кафедри — Поповською Інною Петрівною у 2010 році.

Авторка поставила собі за мету та цілком слушно вирішила питання правового стимулювання програмування як методу державного менеджменту у сфері економіки. У роботі не лише було визначено в теоретичному плані правові механізми планування та програмування у сфері соціально-економічного розвитку, але й запропоновано методику підготовки аналізу регуляторного впливу і відстежування результативності програм соціально-економічного розвитку, враховуючи специфіку програми як регуляторного акта; визначено напрями узгодженого господарсько-правового і бюджетного регулювання відносин, що складаються в процесі фінансування програм; обґрунтовано правові умови застосування заходів відповідальності в програмному регулюванні господарської діяльності, особливо щодо запровадження відповідальності органів публічної влади за невиконання або скасування програм економічного розвитку у розмірі реальних збитків суб'єктів господарювання тощо.

У цьому ж році Картузовим Михайлом Юрійовичем захищене дисертаційне дослідження з питань застосування запобіжних заходів у господарському процесі. Ця робота — перше дисертаційне дослідження, виконане у НУ «ОЮА» з питань господарського процесу. У роботі доведено, що запровадження запобіжних заходів у Господарському процесуальному кодексі — це один з вагомих елементів судово-правової реформи, адже дозволяє попередити наслідки господарського правопорушення, забезпечити мирове та позасудове вирішення господарських спорів. Дисертація дозволила побачити проблеми господарського процесу з погляду досягнення економічного компромісу між сторонами при застосуванні запобіжних заходів, неприпустимості уведення таких процедур, які руйнують виробничий цикл підприємств, попередити елементи су-

дочинства, що сприяють зловживанню процесуальними правами та затягуванню процесу. В цьому показана вельми позитивна функція господарського процесуального права — пошук економічної обумовленості (об'єктивності) процедур господарського судочинства.

Багато у чому підтримала інноваційний напрям досліджень кафедри доцент кафедри Добровольська Володимирівна, яка видала у 2010 році монографію «Господарсько-правове забезпечення державного регулювання господарської діяльності» [5]. Автор монографії не лише всебічно розкрила поняття та систему господарсько-правового механізму забезпечення державного регулювання економіки, але й запропонувала сучасні підходи до утвердження суспільного господарського порядку в цій сфері. Проаналізована роль та значення державного регулювання ринкової економіки, досліджено макроекономічні теорії, що обґрунтовують роль та місце держави в ринковій економіці, виявлено досвід державного регулювання сфери господарювання в зарубіжних країнах тощо. Центральною ланкою роботи проходить теза про те, що державне регулювання економіки — це складна категорія, до правового забезпечення якої слід підходити з усією відповідальністю та науковим підґрунтям, системно та у плановому порядку.

Логічним ланцюгом із цією роботою пов'язано обрання кафедрою перспективних напрямів дослідження механізмів та засобів реалізації державної економічної політики та видання наукових робіт із цих питань.

Зокрема, у 2011 році захистив дисертаційне дослідження із загальних проблем контролю у сфері господарювання викладач — нині доцент кафедри — асистент Попелюк Вадим Павлович. Саме у цьому напрямі досліджень сьогодні зорієнтована кафедра її доцент В. В. Добровольська у планах щодо написання докторської дисертації.

Зосередження уваги на контрольно-наглядових аспектах сфери господарювання не є випадковістю. Традиційно вважається, що контроль та нагляд — це

предмет регулювання адміністративного права. Але такий підхід не враховує тісний зв'язок процедур контролю та нагляду із матеріально-правовими нормами щодо господарської відповідальності та адміністративно-господарських санкцій, передбачених главою 27 Господарського кодексу України, із процедурами перевірок суб'єктів господарювання, що мають враховувати порядок здійснення господарської діяльності. Лише уведення процедур контролю та нагляду за господарською діяльністю у загальну логіку та механізм господарських відносин дозволить зробити економіку України привабливою для інвесторів. Адже на перший план виходять процедури контролю, нагляду, дозвільної системи, порядку адміністрування податків та бухгалтерського обліку тощо, обтяжені несправедливими та такими елементами, що не враховують динамічний характер господарської діяльності, містять широкі можливості для корупції.

Саме із цих позицій у 2011 році була захищена кандидатська дисертація викладача — нині доцента кафедри — Діни Володимирівни Зятіної на тему «Господарсько-правове забезпечення непрямих методів державної підтримки суб'єктів господарювання». У дисертації було запропоновано сучасну концепцію системи державної підтримки суб'єктів, було доведено необхідність застосування більшою мірою засобів непрямой державної підтримки з огляду на напрям проведення економіко-правових реформ в Україні. Особливу увагу приділено правовому забезпеченню кредитної підтримки господарюючих суб'єктів, комерційній дипломатичній підтримці та інфраструктурній підтримці суб'єктів господарювання як важливих і перспективних засобів непрямой державної підтримки.

Загалом протягом 2008–2012 років на кафедрі було підготовлено 14 кандидатських дисертацій, науковим керівником 12 з яких виступив професор О. П. Подцерковний, а професор О. Р. Зельдіна та доцент В. В. Добровольська здійснили наукове керівництво щодо однієї дисертації кожна.

ДО 165-Ї РІЧНИЦІ ОДЕСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ШКОЛИ

На кафедру представлені для обговорення кандидатські дисертації викладачів кафедри О. Р. Гофмана на тему «Державна гарантія як спосіб забезпечення господарських зобов'язань» та Г. М. Пенчевої на тему «Правове забезпечення комерційного використання державного майна», викладача Чернівецького навчального центру НУ «ОЮА» К. А. Возняковської на тему «Господарсько-правові засоби протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом». Завершує роботу над докторською дисертацією за антимонопольно-конкурентною тематикою доцент С. Б. Мельник.

Ці та інші господарсько-правові дослідження на кафедрі орієнтовані, передусім, на погодження між вертикальними та горизонтальними відносинами у сфері економіки, що потребує цільового та окремого правового впливу. Не можна не відмітити й підтримку кафедрою потреб окремих галузей економіки України, особливо притаманних півдню країни.

Не випадково з 2012 року кафедра господарського права і процесу прийняла до розробки спільно з кафедрою економіки НУ «ОЮА» науково-дослідну тему, що фінансується за рахунок коштів державного бюджету: «Організаційно-правове забезпечення державної підтримки розвитку морегосподарського комплексу України», держ. реєстр. № 0112U000692.

Протягом 2008–2012 років кафедрою підготовлено понад 70 висновків на запити державних органів влади та органів місцевого самоврядування щодо тлумачення окремих положень господарського законодавства України та відповідності проектів засадам державної регуляторної політики. Серед цих висновків можна виділити:

— висновок на запит Верховного Суду України щодо проекту постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» — квітень 2008 року;

— висновок до проекту нової редакції Господарського процесуального кодексу України, розробленого Судовою палатою у господарських справах Верховного Суду України, — червень 2008 року;

— висновок щодо проекту Господарського процесуального кодексу України (реєстр. № 2178 від 06.03.2008 р.) — липень 2008 року;

— зауваження та пропозиції до Проекту постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про банкрутство» — липень 2008 року;

— висновок щодо законопроекту реєстр. № 3060 від 19.08.2008 р. «Про основні засади господарської діяльності» — серпень 2008 року;

— висновок щодо проекту Кодексу господарського судочинства України (реєстр. № 2777 від 16.07.2008 р.) — жовтень 2008 року;

— висновок щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо компенсації витрат на правову допомогу)», реєстр. № 4072 від 17.02.2009 р. — березень 2009 року;

— висновок на запит Конституційного Суду України від 20.05.2009 р. № 329-16/621 щодо офіційного тлумачення положень першого речення частини першої статті 130 Конституції України у взаємозв'язку з приписами статті 6 та частини другої статті 126 Конституції України — червень 2009 року;

— висновок щодо проекту Закону України про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України щодо процесуального правонаступництва (реєстр. № 4604 від 04.06.2009 р.) — липень 2009 року;

— висновок на запит Конституційного Суду України щодо питань, порушених у конституційному зверненні приватного підприємства «Автосервіс» щодо офіційного тлумачення положень статей 177, 760, частини другої статті 777 Цивільного кодексу України (реєстр. № 338-16/994 від 18.08.2009 р.) — вересень 2009 року;

— висновок на запит Конституційного Суду України від 25.01.2010 р. № 339-16/61 щодо відповідності Конституції України (конституційності)

Зроблено висновок про необхідність подальших розробок для компактизації та подальшої кодифікації господарського законодавства на базі Господарського кодексу України.

В статті аналізуються результати наукових досліджень кафедри господарського права і процесів Національного університету «Одеська юридична академія» в течение 2008–2012 років. Исходним направлением досліджень кафедри господарського права і процесів являється согласование частних і публичних інтересів в правовому регулюванні господарської діяльності. Сделан вывод о необходимости дальнейших разработок для компактизації і дальнішої кодифікації господарського законодавства на базі Господарського кодексу України.

The article discusses the researches results of the Department of Economic Law and Procedure of the National University «Odessa Law Academy» during 2008–2012. The main direction of the research department of economic law and the process is the coordination

of private and public interests in the legal regulation of economic activity. Has been concluded that further researches for compaction and codification of economic laws on the basis of the Economic Code of Ukraine is to be necessary.

Література

1. Бушев А. Ю. Коммерческое право зарубежных стран / А. Ю. Бушев, О. А. Макарова, В. Ф. Попондуло; под ред. В. Ф. Попондуло. — СПб.: Питер, 2003. — С. 9–10.
2. Лебедев К. К. Предпринимательское и коммерческое право: системные аспекты / К. К. Лебедев. — СПб.: Юр.Ц.П., 2002. — С. 124–136.
3. Господарське право: підручник / О. П. Подцерковний, О. О. Квасницька, А. В. Смітюх [та ін.]; за ред. О. П. Подцерковного. — Х.: Одіссей, 2010. — 640 с.
4. Господарське процесуальне право: підручник / О. П. Подцерковний, О. О. Квасницька, Т. В. Степанова; за ред. О. П. Подцерковного та М. Ю. Картузова. — Х.: Одіссей, 2011. — 400 с.
5. Добровольська В. В. Правове забезпечення державного регулювання економіки: монографія / В. В. Добровольська. — О.: Фенікс, 2010. — 258 с.

УДК 349.2

Г. Чанишева,

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувачка кафедри трудового права та права соціального забезпечення, декан соціально-правового факультету

КАФЕДРА ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Кафедра була створена в 1997 р. на базі кафедри аграрного, екологічного і трудового права Юридичного інституту. У формуванні наукового потенціалу кафедри, у підготовці і становленні плеяди учених, юристів-практиків брали участь професор І. А. Серета, доцент В. Т. Олієвський, професор П. Р. Стависький, професор І. М. Сирота.

Зі створенням у квітні 2002 р. соціально-правового факультету кафедра разом з кафедрами національної економіки й правової інформатики увійшла до складу нового факультету, який готує фахівців з вищою юридичною освітою для роботи в кадрових підрозділах органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, правоохоронних органів, підприємств, установ, організацій; в ор-